

Apariția și evoluția târgușorului Păcurari

*Andrei Melinte**

Una din principalele caracteristici ale vieții social-economice în Moldova primei jumătăți de secol XIX a fost apariția unor așezări semi-urbane la încrucișarea unor drumuri comerciale, în preajma vechilor ratoșe sau hanuri, a diferitelor stații de poștă și, nu în ultimul rând, în vecinătatea unor orașe mari, cum a fost cazul Iașilor. Formarea acestor tipuri de așezări a constituit un proces de urbanizare care răspundea nevoilor economice și numărului redus al așezărilor urbane, începând cu cea de-a doua parte a secolului al XVIII-lea¹. Pentru unele din ele, autoritățile utilizau termenul de „târg”, iar pentru altele cel de „târgușor”, neexistând un termen precis pentru localitățile apărute în prima jumătate a secolului al XIX-lea².

În cazul așezărilor semi-urbane din ținutul Iași, o categorie au reprezentat-o târgușoarele apărute la o anumită distanță de orașele deja existente, cam la 15-20 de kilometri, jucând rol de piață pentru teritoriul învecinat, asigurând un echilibru economic în zona în care se aflau. Din acestea am putea enumera: Poeni, Bivolari, Podul Iloaiei, Căminărești, Zapoloteni, Țigănași și Țibana. În aceeași categorie mai pot fi incluse vechile târguri medievale, precum cele de la Târgu Frumos și Ștefănești, decăzute economic în prima jumătate a secolului al XIX-lea³.

Târgușoarele formate în preajma orașului Iași, având rol de legătură economică și socială între oraș și satele din împrejurimi, intră în cea de-a doua categorie. Acestea au cunoscut o dezvoltare paralelă cu cea a Iașilor, atât din punct de vedere administrativ, cât și fiscal⁴. Lucrul acesta s-a datorat stadiului social-

* Andrei Melinte a fost beneficiar al Programului de Burse „Junimea” și Rezidențe de cercetare științifică privind istoria și viața culturală a Iașului, ediția a IV-a, 2017 – inițiativă a Muzeului Național al Literaturii Române Iași.

¹ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova: Târgușorul Nicolina*, în *Orașe vechi, orașe noi în spațiul românesc*, Iași, 2014, p. 119.

² Ecaterina Negruți, *Clasificarea localităților urbane din Moldova*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol Iași»”, XII, 1975, p. 6.

³ Cele mai multe din aceste localități le găsim trecute separat de orașe, purtând denumirea de *mestechky*, localități specifice spațiului polono-rus în secolele XVIII-XIX: A se vedea ANIC, Colecția Microfilme U.R.S.S., fond 438, opis nr. 535, c. 200-201; Yohanan Petrovsky-Shtern, *The Golden Age Shtetl. A New History of Jewish Life in East Europe*, Princeton, 2014, p. 13.

⁴ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova: Târgușorul Nicolina*, p. 119.

economic, dar și administrativ, al Iașilor începutului de secol XIX, care nu permitea asimilarea acestor așezări⁵. Spre periferiile orașului, dincolo de bariere, un surplus de energie economică a favorizat astfel dezvoltarea activităților economice, impulsionând apariția noilor așezări⁶.

Odată cu venirea la domnie a lui Mihail Sturdza, în anul 1834, au avut loc numeroase schimbări în terminologia edilitară, apărând termeni proveniți din diferite limbi precum: „rohatcă” sau „barieră” și „șant”, cuvânt ce a înlocuit vechiul „hindichi” turcesc⁷. În cazul de față, aceste cuvinte vor fi utilizate pentru a preciza limitele dintre oraș și noile târgușoare. Printre așezările de acest timp, apărute „dincolo de rohatcele” orașului⁸, le amintim pe cele de la: Nicolina, Socola, Salhana, Ipsilanti, Copou și, nu în ultimul rând, cel al Păcurarilor, acesta constituind subiectul studiului de față.

Spre deosebire de târgușorul Nicolina, căruia profesorul Laurențiu Rădvan i-a dedicat recent un generos⁹, cel de la Păcurari nu a beneficiat de o atenție specială din partea istoricilor. În studiile Ecaterinei Negruți¹⁰ și în volumul dedicat istoriei Iașilor, coordonat de Constantin Cihodaru și Gheorghe Platon¹¹, întâlnim referiri sumare doar despre târgușoarele de la Nicolina, Socola și Copou. Târgușorul Păcurari îl găsim menționat vag la Gheorghe Ungureanu¹², într-un studiu de Victor Tufescu¹³, care susținea că acesta s-ar fi format mai cu seamă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, și, nu în ultimul rând, într-o analiză recentă la Laurențiu Rădvan, privind evoluția mahalalei Păcurari¹⁴. Prin urmare, demersul nostru reprezintă atât o provocare datorată lipsei surselor privitoare la acest subiect, cât și o necesitate, a creionării unei ipoteze valide privind importanța economică și socială a târgușoarelor apărute în preajma orașului Iași. Vom proceda astfel la analizarea cantitativă și mai ales calitativă a

⁵ Gheorghe Cliveti, *Evoluția urbanistică a Iașilor la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, în „Cercetări Istorice” (serie nouă), IX-X, Iași, 1978-1979, p. 391.

⁶ Ecaterina Negruți, *Structura demografică a orașelor și târgurilor din Moldova 1800-1859. Contribuții*, Iași, Fundația Academică „A.D. Xenopol, 1997, p. 11.

⁷ Mircea Ciubotaru, „Misterele onomastice” ale Iașilor (XIV), în „Cronica Veche”, anul V, nr. 7-8, iulie-august 2015, p. 6.

⁸ Bariere situate la intrarea în oraș (*Regulamentul Organic al Moldovei*. Ediție realizată de Dumitru Vitcu și Gabriel Bădărău, Iași, 2004, p. 606).

⁹ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova: Târgușorul Nicolina*, p. 119-172.

¹⁰ Ecaterina Negruți, *op. cit.*

¹¹ C. Cihodaru, Gh. Platon (coord.), *Istoria orașului Iași*, Iași, 1980, p. 353.

¹² Al. Ungureanu, *Evoluția comparativă a zonării funcționale a orașelor Iași și Galați*, în „Analele științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza” (serie nouă), Geografie, tomul XVIII, 1972, p. 78.

¹³ Victor Tufescu, *Cum s-a întins Iașul*, în „Însemnări Ieșene”, anul I, vol. II, nr. 17-18, 1936, p. 189.

¹⁴ Laurențiu Rădvan, *O cișmea și începuturile mahalalei Păcurari din Iași*, în „Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Istorie, 2016, p. 97-124.

surselor documentare, în special a celor inedite, pentru a ne face o imagine cât mai bogată asupra acestui aspect.

Din punct de vedere cronologic, cercetarea noastră va cuprinde perioada deceniilor cinci și șase ale secolului al XIX-lea, delimitând aproximativ primele menționări ale târgușorului și momentul includerii acestuia din punct de vedere administrativ în cadrul orașului.

Dacă cele mai multe târgușoare au preluat denumirea vechii așezări rurale în mijlocul sau în prejma căreia s-au format¹⁵, târgușorul Păcurari a luat numele mahalalei Iașilor în continuarea căreia a apărut. Acest nume se alătură celor mai vechi toponime din Iași, precum: Nicolina, Copou sau Tătărași, termeni ce datează cel puțin din secolele XV-XVI¹⁶. În cazul Păcurarilor, s-ar crede că denumirea ar proveni de la un păstor de oi sau un om care avea ca îndeletnicire extragerea și vânzarea păcurii. Cercetările recente sunt însă de altă părere, susținând proveniența de la un personaj istoric numit Păcurar, mare vornic al Țării de Sus în perioada 1572-1573, cel care ar putea fi și ctitorul fântâniei lui Păcurar¹⁷.

Spre deosebire de alte târgușoare apărute în prima parte a secolului al XIX-lea, stabilirea modalității și a datei întemeierii târgușorului de la Păcurari nu este un lucru facil, datorită lipsei surselor documentare privitoare la acest aspect. În general, târgușoarele se înființau pe o proprietate particulară, în urma unei convenții de bezmen între proprietarul moșiei și locuitorii stabiliți acolo, iar pentru a fi valabilă, respectiva înțelegere trebuia întărită printr-un hrisov domnesc¹⁸. În cazul târgușorului Păcurari, cercetările în arhive de până acum nu au condus la identificarea actului propriu-zis de înființare a acestuia. Totuși, sursele arată că una din enigmele cu care s-au confruntat mai târziu autoritățile a fost să stabilească dacă târgușorul se înființase cu acceptul domniei, după cum era prevăzut în Regulamentul Organic. Astfel, în adresa Ministerului de Interne către cel al Lucrărilor Publice din februarie 1850, se cereau lămuriri privind drepturile de înființare ale târgușoarelor de peste barierele orașului, Departamentul trebuind să verifice dacă târgușoarele de la barierele Socola și Păcurari au apărut cu acceptul Ocârmuirii¹⁹. Din câte se pare, cercetarea a rămas la stadiul de proiect, fără a fi dusă la capăt.

Informații despre data înființării târgușorului nu avem până în prezent, de aceea, mergând pe firul surselor documentare, vom stabili cu aproximație perioada de

¹⁵ Ecaterina Negruți, *op. cit.*, p. 13.

¹⁶ Laurențiu Rădvan, *O cișmea și începuturile mahalalei Păcurari din Iași*, p. 97.

¹⁷ *Ibidem*, p. 99.

¹⁸ Victor Tufescu, *Târgușoarele din Moldova și importanța lor economică*. Extras din „Buletinul Societății Regale Române de Geografie”, anul LX, 1942, p. 106.

¹⁹ *Documente privitoare la istoria economică a României. Orașe și târguri. Moldova*, Seria A, vol. II, sub redacția lui Gh. Ungureanu et. al, București, 1960, nr. 234, p. 355.

formare a acestuia, cât și principalii factori care au dus la acest lucru. Unul din indiciile formării târgușorului îl reprezintă diferitele acte de vânzare ale caselor și dughenilor ce se găseau „dincolo de rohatca Păcurarii”. Printre primele documente în acest sens datează din aprilie 1839, atunci când un Iosip Rozănbor, cumpăra o dugheană cu 380 lei de la un Vasile Adam și soția sa, Varvara²⁰.

Treptat, odată cu dezvoltarea târgușorului, a crescut și numărul locuitorilor, în special al evreilor. Astfel, dintr-o jalbă din 1842 a acestora din urmă, locuitori din „târgușorul de peste rohatca Păcurari” reiese că se aflau acolo de aproximativ doi ani „așa precum sântem așezați cu acareturile aice în acest târgșor afară de rohatca Păcurarului și plătind dare noastră cu oraș, dare ocolului Căpou acum de doi ani de cari și după poronca slobozită de cătră cinstita Vistierie”²¹. În aceeași sursă, așezarea de dincolo de bariera Păcurari apărea pentru prima dată cu termenul de târgușor²². Din câte se pare, mulți dintre ei proveneau din Iași „fiindcă după struncinare noastră cu stricări casălor din oraș siliț am fostu a ni căuta locuri undi să ni putem găsi hrana vieții noastre”²³, fiind nevoiți să se așeze dincolo de „rohatca” orașului. Pe lângă interesele comerciale pe care le aveau, o altă posibilă cauză a strămutării lor a constituit-o măsura luată de autorități, după adoptarea Regulamentelor Organice, care prevedea ca toți locuitorii ce se aflau în interiorul orașului care aveau casele și dughenile construite din materiale inflamabile să le dărâme în termen de șase luni, toate construcțiile urmând a fi ridicate din piatră sau cărămidă²⁴. Din nefericire, nu am identificat o sursă care să ne permită datarea așezării propriu-zise a evreilor aici.

Coroborând informațiile anterioare cu faptul că în „matcile târgurilor” ținutului Iași dintre 1838 și 1839 nu am găsit informații despre târgușorul Păcurari²⁵, una din ipotezele noastre ar fi că perioada 1839-1842 a fost cea în care a avut loc formarea acestuia. Unul din factorii care au favorizat trecerea negustorilor evrei dincolo de limitele orașului a fost reparația podului „de la rohatca Păcurarii”, din suma provenită din bugetul Eforiei orașului pe anul 1839²⁶.

Situat în partea vestică a orașului la ieșirea spre Târgu Frumos, târgușorul Păcurari a apărut și s-a dezvoltat dincolo de „rohatca” orașului, continuând mahalaua cu același nume, spre deosebire de târgușorul Copou, de exemplu, care a luat numele

²⁰ SJANI, Documente, 822/13, f. 1.

²¹ SJANI, Vistieria Moldovei, 317/1838, f. 454.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, f. 455.

²⁴ Silviu Văcaru, *Dezvoltarea urbanistică a orașelor și târgurilor din Moldova, în Orașe vechi, orașe noi în spațiul românesc*, Iași, 2014, p. 342.

²⁵ În statistica respectivă găsim informații doar despre: Târgul Frumos, Podul Iloaiei, Sculeni și târgușorul de peste apa Nicolinei (SJANI, Vistieria Moldovei, 330/1839).

²⁶ „Analele Parlamentare ale României”, tomul XI, partea a II-a (bis.), 1840, p. 704.

dealului pe care se afla²⁷. Barierele au fost înființate de autorități începând cu anul 1829²⁸, servind ca puncte de control ce aveau și rol sanitar, “despărțindu-să de capital numai cu rohatcile, și în apropiere cu cari să găsec cu orășenii, neputându-să deosăbi în alt chip ca să cunoască ca din țănut, iar nu ca din lăuntru orașului”²⁹. Patru ani mai târziu s-a amenajat o încăpere destinată celor care se ocupau de barieră³⁰. În scop sanitar, autoritățile au înființat aici o carantină, astfel de construcții găsiindu-se și la ieșirile de la Târgușorul Nicolinei și Salhana, și la aceste carantine urmau să se rânduiască câteva încăperi destinate medicilor și cinovnicilor³¹.

Pentru a desluși unde se afla limita dintre oraș și târgușorul Păcurari, ne sunt utile atât planurile și hărțile alcătuite la începutul secolului al XIX-lea³², cât și cercetările din studiile recente ale lui Laurențiu Rădvan³³. Bariera Păcurari se afla la răscrucea dintre ulița cu același nume și Ulița Toma Cozma (Moara de Foc de astăzi), iar șanțul orașului mergea spre nord-est, ajungând până la capătul dinspre Copou³⁴. Mai exact, șanțul ducea spre colțul Grădinii Publice înființate în 1832, coborând pe traseul străzii Aurora, ajungând la rohatca Păcurarilor și de acolo în apa Bahluiului³⁵.

Din rapoartele Departamentului Lucrărilor Publice rezulta faptul că, deseori, bariera necesita efectuarea unor reparații, una din cauze constituind-o furtul fierului care făcea legătura între cumpăna și topul de la barieră, top care „face înlesnit toată cumpăna la rădicat și la lăsat”, toate acestea având loc din cauza neglijenței paznicului de acolo³⁶. Asemănător barierelor Moara de Vânt, Sărăria și Podul Verde și la cea de la Păcurari s-au realizat reparații în anul 1843, amenajându-se niște podețe de piatră peste șanțul care delimita orașul de târgușor. Mai mult, din câte se pare, tot la Păcurari s-a ridicat și o căsuță din cărămidă în folosul păzitorilor barierii³⁷.

Precum în cazul târgușoarelor Nicolina și Podul Iloaiei, înființate pe mai multe moșii, cu proprietari diferiți, sunt indicii că și cel de la Păcurari avea un statut similar. Conform surselor, o parte a târgușorului se afla pe moșia mănăstirii Trei Ierarhi, iar cea

²⁷ Victor Tufescu, *Iașii și orașele din nordul Moldovei*, Chișinău, 1932, p. 12.

²⁸ La începutul acestui an izbucnea la Iași epidemia de ciumă ce a produs spaimă și îngrijorare printre locuitorii orașului (Dr. Pompei Gh. Samarian, *Din epidemiologia trecutului românesc. Ciuma*, București, 1932, p. 504).

²⁹ **SJANI**, Secretariatul de Stat al Moldovei, 1970/1855, f. 3.

³⁰ Laurențiu Rădvan, *O cișmea și începuturile mahalalei Păcurari din Iași*, p. 115.

³¹ Sorin Grigoruță, *Boli, epidemii și asistență medicală în Moldova (1700-1831)*, Iași, 2017, p. 66.

³² A se vedea planurile orașului Iași din 1844, 1855 și 1857 (Österreichischen Staatsarchiv, cota G1b0129, apud Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova: Târgușorul Nicolina*, p. 173).

³³ Laurențiu Rădvan, *O cișmea și începuturile mahalalei Păcurari din Iași*, p. 97-124.

³⁴ *Ibidem*, p. 115.

³⁵ Mircea Ciubotaru, „Misterele onomastice” ale Iașilor (XX), în „Cronica Veche”, anul VI, nr. 3 (62), martie 2016, p. 5.

³⁶ **SJANI**, Ministerul Lucrărilor Publice, 515/1850, f. 43.

³⁷ „Analele Parlamentare ale României”, tomul XII, partea a II-a, Obicinuita Obșteasca Adunare a Moldovei, legislatura a III-a, 1843-1844, București, 1902, p. 258.

de-a doua parte era pe proprietatea beizadelei Nicolae Suțu³⁸. Despre ultima parte de târgușor, aflăm că Nicolae Suțu încredința pentru doi ani, începând cu 1843, otcupul pităriei de „pisti rohatca Păcurarii în târgușor, ci esti pi moșia lor” lui Vasile, fiul lui Maței, și lui Gheorghii Vasîliu³⁹. Conform contractului de dare a pităriei în antrepriză, care, din punct de vedere juridic, era valabil doar dacă avea întăritura Isprăvnicii ținutului Iași⁴⁰. Aceștia erau datori să treacă pâinea din târgușor în oraș pentru a avea „pâine cu îndestulari pentru obștia de acolo”⁴¹. În cealaltă parte de târgușor, aflată pe moșia Copou a mănăstirii Trei Ierarhi, se afla o căsăpie, dată prin contract valabil pe durata unui an⁴². Pe aceeași parte a târgușorului, un anume Chirilă evreu vindea, în octombrie 1845, o dugheană lui Lascarachi Vasîliu, în preț de 380 lei⁴³. Aceasta se învecina la apus cu dugheana lui Gheorghii Vasîliu, cel mai probabil fratele său, iar la răsărit cu cea a lui Iancul rachieru⁴⁴. În lipsa surselor care să ne arate care era limita precisă dintre cele două moșii și analizând informațiile anterioare, am putea presupune că partea târgușorului ce-i aparținea lui Neculai Suțu începea odată cu dugheana deținută de Gheorghii Vasîliu, fiind situată cel mai probabil în continuarea moșiei mănăstirii Trei Ierarhi.

Ținând cont de datele apariției unor nume în documente, precum Lascarachi Vasîliu și Iancu jidov, cât și a locului unde se aflau casele și dughenile acestora, una din ipoteze este că formarea târgușorului a început mai întâi pe moșia mănăstirii Trei Ierarhi, după care, pe măsură ce numărul locuitorilor a crescut, s-a dezvoltat în continuare și pe moșia beizadei Nicolai Suțu.

Din punct de vedere administrativ, târgușoarele care au apărut la periferia orașului Iași nu depindeau de autoritățile din oraș, având o evoluție separată de acesta⁴⁵. Asemănător târgușoarelor de la Socola și Nicolina, și cel de la Păcurari se afla sub „privigherea” Isprăvnicii ținutului Iași. De aceea, pentru a fi valabil, orice act de vânzare sau de dare în antrepriză a pităriei sau căsăpiei avea nevoie de confirmarea Isprăvnicii ținutului Iași, sub a cărei autoritate se afla târgușorul⁴⁶. Printre atribuțiile Isprăvnicii era și numirea unui comisar, ca reprezentant al ei în târgușor⁴⁷. Desemnat la recomandarea proprietarului moșiei pe care se afla târgușorul, acesta avea ca principale atribuții menținerea ordinii publice și a liniștii, cât și judecățile diferitelor

³⁸ A se vedea: **SJANI**, Ministerul de Interne, tr. 1.772, op. 2.020, nr. 3.690.

³⁹ *Ibidem*, f. 13.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, f. 2.

⁴³ **SJANI**, Documente, 822/40, f. 1.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ C. Cihodaru, Gh. Platon (coord.), *Istoria orașului Iași*, p. 354.

⁴⁶ **SJANI**, Ministerul de Interne, tr. 1.772, op. 2.020, nr. 3.690, f.13.

⁴⁷ **SJANI**, Secretariatul de Stat, 1970/1855, f. 2.

abuzuri ale locuitorilor⁴⁸. Devenit o persoană importantă a așezării, comisarul adevărea și actele de vânzare-cumpărare⁴⁹, care trebuiau să treacă și de girul comisiei târgușorului de peste rohatca Păcurari, condusă tot de comisar, înființată, din câte se pare, în anul 1847⁵⁰.

Din documente reiese că la 1848 târgușoarele Păcurari și Nicolina aveau același comisar. Conform surselor, acesta se bucura de aprecierile locuitorilor din cele două târgușoare, care îi adevăreau destoinicia: „prin osăbită mărturie am încredințat că de când să găsaști comisar acestor târgușoare dum(nea)lui Neculai Anghelii ne găsam liniștiți și în toată mulțumirea după ale sale bune purtări cu neadâncită privighere pentru orișice întâmplare ar urma între noi”⁵¹.

În pofida acestui fapt, spre deosebire de târgurile și târgușoarele aflate la distanță de orașul Iași, unde comisarii beneficiau de lefuri hotărâte de vistierie cuprinse între 100 și 150 lei, în cele din prețma orașului activitatea lor era benevolă⁵². Lipsa fondurile destinate lefurilor comisarilor i-a împins pe aceștia la diferite abuzuri⁵³. Unul din acestea consta în lipsa măsurilor pe care ei trebuiau să le ia împotriva speculanților care treceau din târgușoare în oraș, vânzându-și produsele la suprapreț, „fără să fie opriți la rohatce sau neîngăduiți de acei sub nume de comisari ai Isprăvniciei, ca unii ce se mituiesc cu bani și tot felul de produse și lucruri, de către precupeți”⁵⁴. De aceea, se urmărea „ca să să însămni și pentru acești târgușoare o liafă di câti o sută lei pi lună pentru fiecare comisar”, determinând astfel ca aceștia să fie mai vigilenți în măsurile luate⁵⁵. După măsura extinderii jurisdicției autorităților orașului dincolo de barierele acestuia, comisarul târgușorului Păcurari avea în grijă o suprafață mai mare, astfel că se cerea o suplimentare a personalului administrativ și un necesar spor de leafă⁵⁶.

Asemănător celorlalte târgușoare, un important rol în apariția și dezvoltarea din punct de vedere economic a târgușorului Păcurari a fost situarea acestuia la unul din principalele drumuri comerciale ce legau Iașii de celelalte localități importante ale Moldovei.

Pe aici trecea spre Iași drumul sării sau „drumul cel mare al Sculenilor”, ce străbătea ținuturile Bacău, Roman și Iași⁵⁷. Cu toate că era o importantă arteră

⁴⁸ D. Ciurea, *Noi considerații privind orașele din Moldova*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol» Iași”, 1970, p. 42.

⁴⁹ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova*, p. 163.

⁵⁰ **SJANI**, Documente, 822/40, f. 1.

⁵¹ *Ibidem*, 371/1.028, f. 1.

⁵² **SJANI**, Secretariatul de Stat, 1970/1855, f. 2.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Documente privitoare la istoria economică a României...*, nr. 265, p. 394.

⁵⁵ **SJANI**, Secretariatul de Stat, 1970/1855, f. 2.

⁵⁶ *Documente privitoare la istoria economică a României...*, nr. 268, p. 398.

⁵⁷ Dumitru Vitcu, *Istoria salinelor Moldovei în epoca modernă*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol» Iași”, Iași, 1987, p. 165.

comercială, acest drum nu se afla într-o stare prea bună. Astfel, din relatările călătorilor străini rezultă că: „partea dinspre apus a Uliței Mari ducea, din mijlocul orașului în sus, către mahalaua Păcurari și apoi se unea cu drumul de țară către Târgu Frumos, al cărui caracter îl împrumuta cu totul, în împrejurimile orașului”⁵⁸. La 1834, în prima parte a domniei lui Mihail Sturdza, drumul se afla într-o stare jalnică, fiind plin de gropi⁵⁹. S-a încercat îndreptarea acestei situații, iar una din măsurile autorităților a vizat, cel puțin la nivel declarativ, reparația acestuia, pentru care, în anul 1847 era repartizată o sumă de aproximativ 8.250 lei, destinată construirii a zece podețe de piatră pe drumul de la bariera Păcurari spre Podul Iloaiei⁶⁰. Ca în cazul multor alte reparații, și acestea întârziiau din diferite motive, iar sursele documentare identificate nu ne-au permis să descoperim dacă lucrările s-au finalizat sau nu.

Înscriindu-se în același registru cu cel al drumului, aspectul general al târgușorului Păcurari se apropia de înfățișarea shtetl-urilor evreiești din spațiul polono-rus, nota cea mai pregnantă fiind dată de sărăcie și neglijență, cu un aspect simplu și ponosit⁶¹. Ca în cazul celorlalte așezări, autoritățile din prima parte a secolului al XIX-lea au contribuit doar în mică măsură la îmbunătățirea stării sanitare și igienice a acestora⁶².

Din punct de vedere topografic, un lucru interesant pe care îl putem descoperi în planurile și documentele primei jumătăți de secol XIX, constă în faptul că, spre deosebire de târgurile și orașele care aveau în componență atât ulițele cât și mahalalele adiacente, târgușorul Păcurari era asemănător cu alte așezări de acest gen, ca Poieni, Bivolari, Socola, Salhana sau Nicolina, alcătuite doar dintr-o ulița principală, la care erau dispuse casele și dughenele negustorilor și meșteșugarilor. Acestea formau un front continuu, având caracter comercial, spre deosebire de mahalale, unde casele erau mai răsfirate⁶³. Modul acesta de aranjare a locuințelor este specific unei așezări de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și mai ales prima parte a secolului al XIX-lea⁶⁴. Acest nucleu de locuire și activitate urbană reprezenta pentru autorități și un important reper în vederea colectării dărilor de la populație⁶⁵.

În ceea ce privește construcțiile care se găseau în acest târgușor, trebuie subliniată din nou influența spațiului polono-rus, unde casele și dughenele erau

⁵⁸ *Călători străini sec. XIX*, vol. VI, p. 547.

⁵⁹ Laurențiu Rădvan, *O cișmea și începuturile mahalalei Păcurari în Iași*, p. 116.

⁶⁰ **SJANI**, Ministerul Lucrărilor Publice, 253/1847, f. 1.

⁶¹ F.H. Palmer, *Russian life in town and country*, London, 1901, p. 110.

⁶² N.A. Bogdan, *Orașul Iași, Monografie istorică și socială ilustrată*. Ediția a II-a, 1913, p. 70.

⁶³ Simion Câlția, *Așezări urbane sau rurale? Orașele din Țările Române de la sfârșitul secolului al XVII-lea la începutul secolului XIX*, București, 2011, p. 426.

⁶⁴ D. Ciurea, *Noi considerații privind orașele din Moldova*, p. 41.

⁶⁵ Marius Chelcu, *Istoria orașelor din Moldova de la jumătatea secolului al XVI-lea până la jumătatea secolului al XVIII-lea*, Iași, 2015, p. 160.

construite din material ieftine și ușor disponibile, având o stare deplorabilă⁶⁶. Aflate la ulița târgușorului, ele erau construite în general din lut cu „un acoperiș de stuf, de o mărime potrivită, pe un număr de stâlpi subțiri, cu găurile dintre ei umplute cu bulgări de lut, pământ îndeaproape înrudit cu noroiul de pe stradă”⁶⁷. Prin urmare, era necesară curățenia în preajma acestora și a șanțurilor din fața lor, însă acest lucru, din câte se pare, se lăsa așteptat⁶⁸. Peisajul era în contrast cu partea centrală a orașului Iași, unde, conform relatărilor diferiților călători, erau „case încăpătoare, zidite din cărămidă și înălbite cu var”⁶⁹.

Din punct de vedere al întinderii și al populației, târgușorul Păcurari a ajuns, în preajma includerii sale sub administrația orașului din anul 1855, să ocupe al doilea loc după cel de la Nicolina⁷⁰ – după numărarea tuturor caselor și a dughenelor, autoritățile au găsit un total de 96⁷¹.

O altă problemă cu care se confruntau locuitorii era lipsa iluminatului public de la uliță, fapt ce favoriza dese furturi, soldate cu pagube materiale. Locuitorii se plângeau că deși erau supuși cu dări Eforiei orașului Iași, în târgușor „lipsăsc cu totul fanarile pentru luminarisări i fanaragii, din care pricină suferim îndeștule prădăciuni noaptea”⁷². Pentru a grăbi lucrurile și pentru a veni în sprijinul autorităților, ei promiteau chiar să facă respectivele fanare cu cheltuieli proprii „numai să li să dei materialul de aprindere pentru luminarisare și fanaragii”⁷³. Cumva specific pentru atitudinea autorităților din prima jumătate a secolului al XIX-lea, acest lucru nu s-a realizat nici până în octomrie 1855, când comisarul târgușorului specifica trebuința fanarelor și a fanaragiilor pentru paza târgușorului⁷⁴.

Pentru perioada de care ne ocupăm, nu beneficiem de date concrete referitoare la numărul locuitorilor din târgușorul Păcurari. Găsim în schimb unele indicii, e drept cam sumare, referitoare la principalele categorii etnice și ocupațiile lor. Din categoria acestor surse, fac parte actele de vânzare ale caselor și dughenilor sau listele negustorilor și meșterilor ce se aflau „dincolo de rohatca Păcurarii”. În ceea ce privește actele de vânzare, sursele evidențiază, pentru perioada de formare a târgușorului, cuprinsă între 1839-1842, ca locuitori „afară de rohatca Păcurarilor” atât creștini, cât și evrei. Astfel, îi găsim pe: Vasile Adam împreună cu soția sa Varvara, Iosip

⁶⁶ Ben-Cion Pinchuk, *The shtetl. An ethnic town in the Russian empire*, în „Cahiers du monde russe”, 41(2000), 4, p. 501.

⁶⁷ *Călători străini sec. XIX*, vol. 6, p. 548.

⁶⁸ *Documente privitoare la istoria economică a României...*, nr. 268, p. 399.

⁶⁹ Georgeta Crăciun, *Călători străini despre Iași în secolele XIV-XIX*, în „Studii și Articole de Istorie”, VIII, București, 1966, p. 250.

⁷⁰ **SJANI**, Secretariatul de Stat, 1970/1855, f. 14.

⁷¹ *Documente privitoare la istoria economică a României...*, nr. 268, p. 399.

⁷² **SJANI**, Primăria Iași, 28/1851, f. 1.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ *Documente privitoare la istoria economică a României...*, nr. 268, p. 398.

Rozămberg, Iancu jidov⁷⁵, Gheorghe Vasluiianul, Vasile Popa sau Neculai Filip⁷⁶. Un an mai târziu, în „Tabla precum urmiaz împlinire birului cfert 1-iu an următori di la birnicii satilor și a târgurilor din cuprinsul acestui ținut” din anul 1843 îl regăsim pe Gheorghe Vasluiianul ca benjenar hrivolit⁷⁷. Pe lângă aceștia, o bună parte a populației era alcătuită din evreii pe care i-am menționat anterior, veniți din oraș începând cu anul 1840⁷⁸. Informații despre numărul lor se desprind din semnăturile în ebraică de la finalul documentului: în 1843, găsim aproximativ 12 semnatori evrei⁷⁹. Deși își plăteau dările împreună cu ocolul de care aparținea târgușorul „în greotati. pol galbăn pe stânjăn”, evreii erau deranjați de acțiunile taxierului orașului, de care au aparținut până la stabilirea în târgușor. Acesta a intrat în conflict cu hahamul lor, afectându-i astfel și pe ei, „acum ne-am trezit că de cătră tacsierul orașului s-au alungat pe acel haham cu totul și noi acum de o săptămână de zile sântem cu totul în lipsă de carne cușăr ci nici pentru un bolnav nu avem cine să ne taie un pui măcar”⁸⁰. Lucrul acesta s-a datorat fie evreilor, care doreau să se sustragă de la plata birului pe care îl datorau în oraș, fie lipsei de profesionalism a autorităților, incapabile să gestioneze statisticile ce sufereau mereu modificări cauzate de mutațiile demografice care aveau loc.

O altă sursă demografică, care atestă prezența târgușorului în înregistrările fiscale ale anului 1845, o reprezintă listele negustorilor care își desfășurau activitatea în acest târgușor. Una din acestea, „Vidomostii di soma vedrilor rachiului ci s-au găsit la târgușoarele di pi lângă rohatcile orașului Eșii”, datată din anul 1845⁸¹ cuprindea un număr 17 negustori creștini și evrei, ce aveau ca principală îndeletnicire comerțul cu alcool: Ițic Ștein, Șmil Alioci, David sâh Ițic, Șmil Haimovici, Iancu casapu, Iosăp rachieriu, Cotzici, Leiba lui Haim, Neculai ciobanu, Todir Timofti, Herșcu sâh Herșcu, Leiba Botoșineanu, Herșcu sâh Zalman, Ițic sâh Leiba, Ștefan Tofan, Gheorghe Vasiliu și Dumitru Popa⁸². În majoritatea târgușoarelor, comerțul cu alcool reprezenta principala ocupație a negustorilor, aducându-le importante beneficii. Beneficiile aveau și domnia, interesată de producerea, tranzitarea și vânzarea alcoolului, datorită veniturilor mari rezultate din taxele fiscalului⁸³. Încă din mai 1804, domnul Moldovei, Alexandru Moruzi, întărea interdicția evreilor de a cumpăra moșii, „afară numai de orânzile

⁷⁵ **SJANI**, Documente, 822/13, f. 1.

⁷⁶ *Ibidem*, 822/21, f. 1.

⁷⁷ **SJANI**, Vistieria Moldovei, 126/1843, f. 125.

⁷⁸ *Ibidem*, 317/1838, f. 454.

⁷⁹ *Ibidem*, f. 455.

⁸⁰ *Ibidem*, f. 454.

⁸¹ **SJANI**, Primăria Iași, dos. 9/1845, f. 4.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ Alexandru I. Gonța, *Începutul industriei alcoolului în Moldova feudală*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol» Iași”, VIII, 1971, p. 155.

băuturii de care nu sunt opriți”⁸⁴. Acest lucru este evidențiat în timp și de înmulțirea numărului velnițelor în Moldova, începând cu 1832⁸⁵.

Încă din cea de-a doua parte a secolului al XVIII-lea, hrisoavele domnești interziceau cât se poate de clar evreilor de a se așeza prin sate și de a lua în arendă cârciumi și moșii, dorindu-se astfel să-și direcționeze activitățile numai în târguri⁸⁶. Acest ordin s-a păstrat și în prima jumătate a secolului următor, una din aceste decizii, fiind cea a Adunării Obștești din anul 1844 „prin cari pune îndatorire jidovilor orândari de pi la sate a să tr(a)ge prin târguri, cari hotărâre s-au și pus în lucrare făcându-se pe de o parte obștește cunoscut prin Foile Sătești, iar pe de alta prin Isprăv(ni)ciile țănutali. S-au pus în datorire orândarilor de a să pregăti și a să desfăci de orânzi, ei văzându-se siliți a să muta numaidecât prin târguri în cari era cunoscută strâmtoare și mai ales în târgușoarele”⁸⁷.

Se dorea astfel „să să urmezi cu împlinire dării de la ei”⁸⁸. În același timp, Adunarea ar fi dorit ca evreii să nu țină cârciumi nici în târguri, dar domnul Moldovei, observând că târgurile erau locuite în special de aceștia, a hotărât ca legea să nu fie adoptată, deoarece ar fi însemnat decăderea multora din aceste așezări⁸⁹. Hotărârea domnului avea în vedere și un alt motiv bine întemeiat, imigrarea evreilor aducându-i numeroase beneficii în scop personal⁹⁰. În cazul târgușorului Păcurari au fost câteva exemple în acest sens, documentele evidențiindu-i ca provenind din sate: Moscu Leibovici, Nusăm Boroh, Aron sânz Lazăr venit din satul Borilești, Moisa Marcu de la Brătuleni și un Iosap sânz Iancu din Miroslava „dumisale vornic Beldiman”⁹¹.

Toate aceste evenimente au contribuit la o creștere din punct de vedere numeric a populației târgușorului, formată în cea mai mare parte din negustori și meșteșugari evrei. Primele informații mai importante referitoare la aceștia le aflăm din „Tăblița târgușorului de piste rohatca Păcurarii din ocolul Copoului țănutului Iași” din anul 1851(vezi **Anexa 1**)⁹². Respectivul document surprinde lipsa negustorilor și a meșterilor creștini, spre deosebire de târgușoarele Nicolina și Socola unde aceștia erau

⁸⁴ *Manualul Administrativ al Principatului Moldovei*, tomul I, p. 525.

⁸⁵ N.A. Bogdan, *Din trecutul comerțului moldovenesc și mai ales a celui ieșean*, Iași, 1925, p. 124.

⁸⁶ Alexandru-Florin Platon, *Geneza burgheziei în Principatele Române (a doua jumătate a secolului al XVIII-lea – prima jumătate a secolului al XIX-lea)*, Iași, 1997, p. 318.

⁸⁷ **SJANI**, *Vistieria Moldovei*, 27/1844, f. 20.

⁸⁸ *Ibidem*, f. 46.

⁸⁹ I.C. Filitti, *Domniile române sub Regulamentul Organic (1834-1848)*, București, 1915, p. 534.

⁹⁰ Dumitru Ivănescu, *Evrei și români la mijlocul secolului al XIX-lea, în Modernizare și construcție națională în România. Rolul factorului alogen (1832-1918)*. Volum coordonat de Dumitru Vitcu, Dumitru Ivănescu și Cătălin Turluc, Iași, 2002, p. 99.

⁹¹ **SJANI**, *Vistieria Moldovei*, 27/1844, f. 119.

⁹² *Ibidem*, 418/1851, f. 199.

menționați. Erau în total cincizeci și doi evrei, din care patruzăci erau „raele”, șapte sudiți, un nevolnic și patru văduve. Din aceeași statistică, reies ocupațiile și dacă dețineau sau nu proprietăți⁹³. Aici mai trebuie să arătăm faptul că proprietatea lor era numai asupra caselor și dughenelor în care își desfășurau activitatea, ei trebuind să plătească un bezmen anual proprietarului moșiei, pentru terenul pe care se găseau acestea.

Pe lângă evreii pământeni, o altă categorie întâlnită în statistica din anul 1851, era cea a străinilor sau sudiților, aflați sub jurisdicția puterilor străine. Astfel, găsim un număr de 7 persoane: Leiba sânu Ițic, David Rabinovici, Meer Șpaner, Froim Șpaner, Iosăp Haim sânu Moisa, Iancu Gohț și David sânu Ițic⁹⁴. Din păcate, pe aceștia nu i-am putut încadra categoriei supușilor din care făceau parte, neputând afla nici anul venirii lor aici.

Spre deosebire de negustorii și meșterii creștini, evreii aveau o paletă mult mai variată a activităților. Dacă pământeni practicați aproximativ 24 ramuri de negoț, evreii aveau 41⁹⁵. Acest lucru reiese și din statistica pe anul 1851 pentru târgușorul Păcurari, evidențiată anterior. Îndeletnicirile evreilor din târgușor erau variate, de la rachieri și vânzători de băuturi care alcătuiau marea majoritate a negustorilor, până la ceauși (comandanți al unui grup de slujitori), boccegi (negustori ambulanti de mărunțișuri), chetrari, chitari (vânzători de pâine), hahami (măcelari) și croitori. Unii din aceștia „spiculariseau băutura”, adică făceau speculă cu alcool, cumpărând mai ieftin din satele învecinate și vânzându-l mai scump în oraș⁹⁶. În ceea ce privește domiciliul, cei mai mulți locuiau în casele și dughenile personale, restul aflându-se în chirie la alți evrei localnici.

Din cele evidențiate anterior, putem arăta faptul că populația târgușorului Păcurari era formată din punct de vedere etnic în special de evrei. Numărul acestora din urmă a fost influențat și de măsurile adoptate de autorități în scopul măririi bugetului Vistieriei Moldovei prin colectarea de taxe pe care ei le datorau.

Cifrele evidențiate anterior trebuie însă privite cu prudență. Mutațiile demografice care au caracterizat prima jumătate a secolului al XIX-lea, cât și slaba organizare a instituțiilor statului care se ocupau cu organizarea catagrafiilor determinau, nu de puține ori greșeli mai mult sau mai puțin voite. Astfel, într-o jaloabă din anul 1852 de obștea evreilor „viețuitori în târgușorul di piste rohatca Păcurarii”, aceștia se plângea Vistieriei Moldovei că în lista birnicilor din care făceau parte erau trecute aproximativ 16 nume în plus „care de fel nu să gășăsc” în târgușor. Drept urmare, ei rugau Vistieria să scoată din listă pe acele persoane, deoarece nu mai

⁹³ *Ibidem*, f. 200.

⁹⁴ *Ibidem*, f. 199-202.

⁹⁵ Alexandru-Florin Platon, *op. cit.*, p. 320.

⁹⁶ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova*, p. 159.

locuiau în târgușor „di aciasta năzuim cinstitei Vi(st)(ie)r(ii) și o rugăm a regularisi dare noastră numai pentru numărul de 24 nume, bez de ciauș și haham care ne găsim locali și inchizășluim unul pentru altul să rămânem scutiți di acei străini ci i-au înscris comisâia și cari s-au înprăștiet precum am mai zis în toată lume”⁹⁷. Răspunsul la această problemă îl găsim în același document, într-un raport al Administrației ținutului Iași către onoratul Departament al Finanțelor din 8 iunie 1852, în care se afla o anexă al „izvodului de jidovi strămutați din târgușorul di piste rohatca Păcurarii după priscriirea catagrafiei” în despărțiturile orașului. În această listă erau cuprinși: Lupu sâh Haim, Iosăp Manaș. Nahman croitoriu, Herșcu sâh Buruh și Ițic sâh Strul⁹⁸.

În ceea ce privește starea materială a locuitorilor, analizând statisticile cât și înfățișarea caselor și dughenilor din târgușor, reiese că, asemănător celorlalte așezări de acest gen, aflate la periferia Iașilor, vorbim de oameni proveniți din categoriile de jos, formate în mare parte din negustori și meșteșugari⁹⁹. Din nefericire, nu am găsit nicio sursă unde să fie menționată și starea din care fiecare din aceștia făcea parte.

Locuitorii târgușorului trebuiau să achite proprietarului moșiei pe care se găseau, chiria sau bezmenul pentru suprafețele și construcțiile pe care le dețineau¹⁰⁰. Pentru locuitorii aflați în târgușorul Păcurarii nu avem date concrete, care să arate cât datorau anual celor doi proprietari și nici facilitățile de care se bucurau din partea celor din urmă.

Numărul populației a crescut în perioada 1850-1855, iar una din măsurile Departamentului Treburilor din Lăuntru, din mai 1855, a constat în propunerea de extindere a jurisdicției autorităților orașului Iași dincolo de barierele acestuia, ținându-se cont și de numărul destul de mare al populației, în special din târgușoarele Păcurarii și Nicolina¹⁰¹. Astfel, în statistica din 1861 găsim informații referitoare la numărul locuitorilor aflați „piste bariera Păcurarii” la „Despărțitura I” a orașului Iași¹⁰².

Apariția și evoluția târgușorului apărut în partea vestică a orașului Iași, „dincolo de rohatca Păcurarii”, în prima jumătate a secolului al XIX-lea s-a încadrat în fenomenul care a caracterizat Moldova încă din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, de formare a unor noi tipuri de așezări semi-urbane care de cele mai multe ori apăreau în documentele cu termenul de „târgușoare”. Printr-o analiză atentă, în special a surselor de primă mână, am dorit să deslușim pas cu pas principalele aspecte care au caracterizat lumea „târgușorului de dincolo de rohatcă”: cauzele și modalitatea

⁹⁷ SJANI, Vistieria Moldovei, 502/1852, f. 66.

⁹⁸ *Ibidem*.

⁹⁹ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova*, p. 142.

¹⁰⁰ Adrian Macovei, *Din evoluția urbanistică a Iașilor*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol» Iași”, XXXII, Iași, 1995, p. 160.

¹⁰¹ Laurențiu Rădvan, *Primul Târgușor din Moldova*, p. 166.

¹⁰² SJANI, Eforia Orașului Iași, 59/1861, f. 1v.

de formare a acestuia, înfățișarea, aspectul economic, cel social și nu în ultimul rând cel demografic. Am văzut astfel și problemele întâmpinate în aceste direcții, atât datorită vechilor mentalități, cât mai ales amatorismului autorităților, incapabile de cele mai multe ori să gestioneze noua conjunctură social-economică din prima parte a secolului al XIX-lea. De asemenea, din punct de vedere demografic, perioada este marcată de o mobilitate socială extraordinară, mai ales în rândul evreilor, interesele lor comerciale jucând un rol important în acest sens.

ANEXA 1

(SJANI, Vistieria Moldovei, dos. 418/1851)

Tăblița no. 2

Târgușorului de piste rohatca Păcurarii din ocolu Copoului țanutului Eșii
Jădovii

f. 199v-200r

Prescrierea jidovilor din târgul		ținutul	breasla	
Numărul căsălor	Numirea ciastiilor	Supușii dărilor	Luare Aminte	
	Numele și porecla	Meserie ce uneltește fieștecare		
			Bătrânii nevolnici	văduvile
2	Calmăn Șmilovici	Slugă la Jăd(o)v Altăr casapu din târgușoru Necolinii	1	
	Jăd(ao)vca Vicle			1
8	Jăd(o)v Lupu Ziscănovici	ceauși	1	venit din capitalie cu biletu isprăv. supt no. 1838
9	Șapsă Moșcovici	prăcupeți	1	

	Jidoavca Astăr Chivăn				1	
10	Leiba Moșcovici	asămine	1			Șăde în casă cu chirie, proprieta a vătavului Alicsandru din Lețcani
13	Jăd(o)v Marcu Ziscunovici	asămine	1			Lăcuește în casă cu chirie a lui Tănasă surugiū
16	Jăd(o)v Moisi Marcovici	căruceri	1			lăcuește în casa sa
17	Jăd(o)v Leiba Marcovici	precupeți	1			venit din capitalie cu biletu poliții orașului de supt no. 91: lăcuește în casă cu chirie proprieta a lui Dumitrachi Mihalachi
18	Jăd(o)v Moiște Meer sân Calman	asămine	1			lăcuește în casă cu chirie proprieta a lui Aron sân Lazăr
20	Jăd(o)v Lupu sân Ștaim	asămine	1			lăcuește în casă cu chirie proprieta a văduvii Maranda lui Ion Liton
21	Jăd(o)v Bercu sân Herșcovici	asămine	1			șăde în casa sa
23	Jăd(o)v Aron sân Mioșă	asămine	1			venit de la Podu Iloaei, șăde cu chirii a lui Leiba sân A(i)zic
24	Jăd(o)v Leiba sân Aizic	crășmari	1			
	Jăd(o)v David Rabinovici	rabin	1			aceștiia șăd în casa lui Leiba Aizic
	Jăd(o)v Laba lițcanu				1	
25	Jăd(o)v Laba Bucence	spicularisăști băutură	1			lăcuește în dughiana lui
			12	2	1	2
			12	2	1	2
	<i>Soma urmii</i>					<i>f. 200v-201r</i>
28	Altăr sân Herșcu	precupeți	1			lăcuești în casă cu chirie, proprieta a lui Haim din Târgu Frumos

30	Avram Leiba sân Haim	spicularisăști băutură	1	în dugheana lui
31	Lupu sân Haim	asămine	1	în dugheana lui
33	Leiba Scariovici	precepeți	1	în dugheana lui
37	Ghidali sân Moisă	Asămine	1	în casă cu chirie lui Altăr casapu
42	Aizic sân Herșcovici	salahor	1	șăde cu chirie la Leiba sân Haim
45	Iosăp sân Zamfil	țâne băutură	1	în casa lui
	Aizic sân Leiba	salahor	1	
46	Haim David sân Ștaim	dascăl	1	în casa lui
	Ehil sân Manașă	chetrar	1	cu chirie în casa lui Haim David
47	David sân Avram	chitar	1	în casa lui
	Ițic Urnițic	slugă	1	în casa lui
	Solomon sân Avram	slugă	1	în casa lui
48	Altăr haham	haham	1	în casă cu chirie lui Șmil sân Solomon
49	Meer Șpaner	Făr spiculații	1	în casa lui
	Froim Șpaner	bucegiu	1	în casa lui
50	Moișă sân Zisu	țâne han	1	în casa lui
51	Iosăp Haim sân Moisă	țâne han	1	în casa lui
52	Hahman croitoriu	croitor	1	în casă cu chirie a văduvii Sura Itii
	Jădauca Sura Ita			1

	Jădauca Milca				1	
			28	5	1	4
			28	5	1	4 f. 201 v-202 r.
	<i>Soma urmii</i>					
53	Herșcu Șmariovici	precupeți	1			
54	Iosăp sâ Avram Ițic	rachieri	1			șăde în casa lui
	Leiba Horniștei	dascăl	1			în casa lui
55	Iancu Goht	rachier		1		în casa lui
	Herșcu sâ Boruh	slugă	1			în casa lui
57	Marcu sâ Laba	țâne băutură	1			în casa lui
58	David sâ Aizic	țâne dugheană		1		cu chirie propieta a măn. Trisfetitile
59	Șmil Iliovici	țâne băutură	1			în casa lui
	Ițic sâ Strule	cărucer	1			în casa lui
62	Leizăr sâ Heim	calfă la dugheana de rachieriu	1			în casa lui
	Manașă sâ Ițic	asămine	1			
	Leiba Ițicovici	asămine	1			
	Altăr sâ Daniil	asămine	1			La orânda de pe moșia Rădiul lui Tătar ce să țâne în posesie de cătră jădovu Leib Ștein din capitalie
	Solomon sâ Moisă	asămine	1			
			40	7	1	4

Adecă patruzăci raele, șapți sudeți, un nevolnic, patru văduve, iar piste tot alcătuiesc un no. de cincizăci și doi liuzi, anul 1851 avgust 12 zile.

Acesta fiind no. lăcuiitorilor jădovi sudeți și raele descoperit de comisii în târgușoru acesta. Să adeverește.

Summary

The emergence and the evolution of Moldavian boroughs in the second half of the 18th century represented an element of modernism for the Romanian society of that time especially if we consider both social and economic aspects. In this context, special attention is given to the boroughs that appeared near the large cities. In most cases, they had an economic role, connecting the centre and the newly formed outskirts that afterwards developed socially and economically. Such a case is represented by the Păcurari borough, which appeared in the western periphery of Iași. For the most part, its history is found in original documents which make the mission of discovering it both beautiful and difficult.

Keywords:

Borough, Păcurari, Jews, merchant, statistics.